

REVISTA LITERARĂ

LECTURI
TAIFASURI
STĂRI DE SPIRIT

LBRIS

We know
books

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

8 **MAGDA CĂRNECI**
CĂLĂTORIE ÎN COSMOS

„Îți dau vocea ca să descrii universul
acesta destrămat
în hăul gândului tău, limba ți-o dau ca
să-i guști neființa
mâinile ți le dau ca să-i modelezi sinii
și coapsele
auzul ți-l dau ca să-i ascuți plînsul,
dorința
trupul ți-l dau să-l cuprindă să-l
mistuie inima să-l
iubească însă creierul să-l distrugă să
viseze altă materie”

13 **IOAN T. MORAR**
CEL CARE NU SUNT

„De-o viață stă lângă mine
Nedezlipit
Cel care nu sînt
Cel care crede ce nu cred
Cel ce are aripile
pe care eu nu le am
Stă lângă mine ca și cînd ar fi
Oglinda pe care nu am cerut-o
Fereastra pe care mă tem
s-o deschid
Culoarea verde
care nu a cunoscut iarna”

15 **MONICA PILLAT**
PE DRUMUL CRUCII

„Aș vrea să-ți spun mai curînd cum simt că ne visează El. Ne surprindem adesea apelînd la registrul oniric, ca la o modalitate de căutare și de atingere imaginară a unor orizonturi inaccesibile nouă altfel. Și așa cum noi pornim pe calea gândului, a reveriei și a revelației, ca să ne întoarcem sufletește la Întregul din care ne-am desprins, tot așa și lui Dumnezeu I se face dor și încearcă să se afle pe Sine, fragmentar, în noi. Ne cheamă să Îi înnoim lucrarea fără încetare. Să Îi fim martori și să Îi dovedim existența, ca atunci când luăm lumină din lumină, în noaptea Învierii. Eu scriu pentru că El mă visează..”

EDITORIAL

3 **DEPRE FINANȚAREA ÎN CULTURĂ,
TEMERİ ȘI SUBIECTIVISM**

„Proasta finanțare a culturii scrise, a domeniului creativ al culturii, dar și inadaptarea legii culturii scrise au condus la prevalența și impunerea blogurilor literare și a conținutului subiectiv. De aceea o asociație care poate să ofere sprijin financiar pentru proiecte selectate obiectiv sperie și produce rumoare în cazurile în care încă mai pot fi impuse puncte de vedere subiective pe piața neagră a culturii autohtone.”

EDITORIAL

- 3 **Despre finanțare în cultură, temeri și subiectivism** • Adrian Lesenciuc

EVENIMENT

- 6 **Joi. Reading & Joy**
(15 ianuarie - 26 februarie 2026)

POEZIE

- 8 **Magda Cârneci**
13 **Ioan T. Morar**

DIALOGURI LIBRIS

- 15 **Pe Drumul Crucii. Interviu cu Monica Pillat** • *Interviu realizat de Cristian Pătrășconiu*

PROZĂ

- 20 **Poveste din lagăr [fragment]** • Andrei Ungureanu
24 **Lumina care întunecă [debut]** • Paula Măzgărean

POEZIE

- 29 **Ioan Vintilă Fintiş**
31 **Alina Caraghin**
33 **Cătălina Hașotti**

CRONICĂ LITERARĂ

- 38 **Secunda magică în romanele Ioanei Pârvulescu** • Rodica Bretin

LITERATURA UNIVERSALĂ

- 42 **Alessandro Baricco: Abel** • Anca Ianchiș

ESEU

- 44 **Ispita îndreptățirii de sine** • Cristian Muntean
47 **Wuthering Heights - Dragostea între obsesie și descătușare** • Alina Mușina

DIALOGURI LIBRIS

- 50 **Simona Antonescu: „M-am văzut în Șcheii de acum 400 de ani nu ca un observator detașat, ci ca un personaj topit în fundal”** • *Interviu realizat de Laurențiu-Ciprian Tudor*

- 57 **Diana Stancu: Când teatrul devine locul în care te întâlnești cu tine** • *Interviu realizat de Claudia Motea*

ARTISTUL PLASTIC

- 61 **Maurizio Caruso**

CRONICĂ LITERARĂ

- 64 **Anca Ianchiș: Îi spuneau orfanul** • Cristian Muntean
67 **Mihai-Dumitru Manciu: Primitivii** • Irinel Merlușcă
69 **Cristian Muntean: Culoarea zilei** • Iulian Cătălui
72 **Ani Bradea: Simeze de hârtie** • Iulian Cătălui
75 **Noemina Câmpean: Ecouri lichide de avocado** • Angela Nache-Mamier
78 **Ruxandra Manea: Calul și alte povestiri miraculoase despre călătorie** • Adrian Lesenciuc

LITERATURA UNIVERSALĂ

- 82 **Marcello Caprarella: O maladie urbană** • Virgil Borcan
84 **Eshkol Nevo: Un bărbat intră în grădina paradisului** • Rodica Bretin
87 **Allan Lillelund Andersen**
89 **José Manuel de Vasconcelos**

REDACȚIA

Director onorific:
Redactor-șef:
Secretar de redacție:
Redactori:

Doru Munteanu
Adrian Lesenciuc
Laurențiu-Ciprian Tudor
Iulian Cătălui
Cristian Muntean
Anca Ianchiș

Corectură:
Design • Tehnoredactare:

Redacția
Irinel Merlușcă

PENTRU COMENZI ȘI ABONAMENTE:

EDITURA CREATOR S.R.L.

Str. Zaharia Stancu, Nr. 21A, Brașov, România
e-mail: contact@edituracreator.ro
www.edituracreator.ro
tel.: 0720 539533

LIBRĂRIA „ȘT. O. IOSIF”

Str. Mureșenilor. Nr. 14, Brașov, România
E-mail: office@libris.ro
Tel.: 0268 477799

DESPRE FINANȚARE ÎN CULTURĂ, TĂMERI ȘI SUBIECTIVISM

Finanțarea în cultură este o problemă de interes și actualitate. Există numeroase modele și practici de finanțare, iar ceea ce determină un anumit tipar acțional este pe de o parte educația, de alta comportamentul adaptativ. În genere, sectorul public românesc finanțează salariile unor angajați – în domeniile arte performative, muzee, biblioteci –, acordă subvenții pentru instituții publice din aceleași domenii, dar și pentru restaurarea patrimoniului și, în plus, organizează competiții de proiecte. Cea mai mare parte a sumelor din cultură sunt destinate cheltuielilor de personal, atât a celui cu rol în artele performative, cât și managerilor de instituții și personalului administrativ. Cheltuielile de personal se ridică la circa 70%. Celelalte fonduri sunt dedicate altor domenii, cum subliniam, în mare măsură cheltuielilor de întreținere a instituțiilor de cultură și, prin excepție, investițiilor, proiectelor și programelor. Dimensiunea creativă a culturii este neglijată sistematic. Creațiile muzicale, literare, cinematografice se găsesc cel mai adesea în competiții pentru sumele infime dedicate proiectelor și programelor, dar și acolo o bună parte a fondurilor sunt alocate restaurării patrimoniului sau artelor performative. Cu alte cuvinte, statul și instituțiile locale sprijină în special sectorul performativ, alocă fonduri pentru funcționarea unor

ADRIAN LESENCIUC

REDACTOR-ŞEF

Este poet, prozator și eseist. S-a născut în Câmpulung Moldovenesc, la 21 august 1975. Este profesor universitar abilitat. A debutat editorial cu volumul de versuri *Antifilosofia* (1998). A colaborat la publicațiile *Tribuna*, *România literară*, *Steaua*, *Caiete silvane*, *Apostrof* ș.a. Din 2013 este președintele filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, al cărui membru este din 2000. I-au fost publicate numeroase volume de versuri, studii de critică și istorie literară, precum și romane. Pentru *Cimitirul eroilor*, a primit Premiul „Cartea Anului” la Colocviul Romanului Românesc, Alba-Iulia (2018). Romanul *Limbile vântului* a fost nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2018. Romanul *Cimitirul eroilor*, tradus în franceză de Raymond Clarinard și Iulia Badea-Guéritée și publicat la Les Éditions Bleu et Jaune din Paris, a fost nominalizat la premiul Salon du livre de Chaumont. (Corint)

instituții culturale – care produc în același sector performativ – și neglijează (din necunoaștere, din lipsă de interes, din alte rațiuni) sectorul creativ, care performează, în special în cinematografie, dar în ultimii ani și în creația literară. Cultura scrisă, în schimb, a rămas cu mâna întinsă, în speranța reîntoarcerii la vremurile când tirajele de zeci de mii de exemplare ale cărților reprezentative erau plătite de statul comunist, dar asta după impunerea cenzurii. Prin excepție de la liniile majore de finanțare se acor-

[4] ■■■

dă subvenții minore pentru revistele de cultură, dar aceste fonduri sunt nesemnificative și nu pot susține o cultură scrisă vie. Susținerea culturii scrise prin fonduri publice e o iluzie, iar subsidiile pentru acest sector aproape nu există. Oricum, legea culturii scrise necesită amendarea urgentă, dar, din păcate, nu s-au găsit instituții publice care să își asume campania de susținere a amendării acestei legi.

Subsidiile guvernamentale pentru cultura scrisă funcționează în principal în țările nordice. Libertatea de creație și creația artiștilor este prioritară în aceste țări care propun nume importante în diferitele arte creative. Inclusiv în literatură. Nu întâmplător, cel mai mare premiu în domeniu se acordă în Scandinavia, nu în țările din fostul bloc comunist, în care sectorul cultural nu a prezentat interes în privatizare. Nouă ne place să credem că ne aliniem unui model european de finanțare specific unor țări care investesc enorm în patrimoniul cultural (care este patrimoniu al umanității), precum Franța și Italia. Este adevărat că în aceste țări administrarea fondurilor culturale este centralizată, ca la noi, dar modelul centralizării subvențiilor în cultură nu este aplicabil la fel în România. Diferențele majore sunt trei: (1) sumele alocate culturii nu sunt comparabile, (2) piața de carte din cele trei state nu este la fel, iar (3) educația publicului românesc pentru lectură este cel mult în faza alfabetizării prin lecturile din pseudoliteratura de dezvoltare personală. Prin urmare, dincolo de lipsa de transparență în numirea juriilor și selecționarilor într-o cultură mică (prin fondurile alocate), cea mai mare problemă este că nu există interes – nici din partea statului, nici din partea potențialilor cititori – pentru cultura scrisă. Cu atât mai puțin interes în educarea publicului. Nu știu dacă descentralizarea britanică a fondurilor alocate culturii ar rezolva problema dimensiunii creative a culturii române. Știu însă că orientarea spre criterii obiective, verificabile și corecte, respectiv spre instituții europene

sau mondiale pentru finanțare ar crea un oarecare echilibru, dar, mai ales, ar permite o așezare firească în problemă. Nu am speranța preluării modelului scandinav, dar cred că în sectorul cultural – în special în ceea ce privește cultura scrisă – organizațiile non-guvernamentale sunt o soluție în consolidarea unor bugete destinate actului cultural, care să presupună atât accesul al fonduri publice, cât și la fonduri private. Iată de ce în momentul în care a apărut o Asociație Brașoveană pentru Literatură am fost foarte încântat de potențialul acesteia în ceea ce privește deschiderea și transparența în acordarea de șanse egale pentru creatorii literari din Brașov. Totuși, această asociație nu a fost primită cu brațele deschise, ba, din contră, a apărut rumoarea, s-au extins temerile.

Ce poate face o astfel de asociație? Poate sprijini activitatea Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor – o entitate fără personalitate juridică – în competiția pentru fonduri publice și poate atrage fonduri private. Poate asigura acces transparent la aceste fonduri, poate finanța proiectele literare cele mai importante ale Brașovului și poate oferi oportunități pentru promovarea literaturii locale în lume. Poate servi ca echivalent al structurilor descentralizate din cultura britanică și ca pol de atragere a fondurilor din sursele private, în condițiile în care aparatul normativ românesc rămâne învechit, neadecvat și incapabil să promoveze literatura. Poate funcționa ca un hub cultural real la nivel local și poate promova o identitate locală.

Nu știu dacă aceste aspecte vor fi atinse sau nu de Asociația Brașoveană pentru Literatură (Abralit), dar există această potențialitate. Prin urmare, atitudinea de bun simț este aceea de a acorda credit asociației, de a implica asociația în organizarea diferitelor evenimente culturale pentru a îi consolida portofoliul și de a îi permite creșterea firească, în interesul comun și cu șanse egale de acces, indiferent de conducerea filialei, a Uniunii Scriitorilor sau a Ministerului

Culturii. Cum spuneam, rumoarea și temerile privitoare la această asociație s-au extins. Este firesc să ne întrebăm cine s-ar putea teme de asociație. În primul rând, competitorii direcți. Asociațiile care nu vizează binele comun al literaturii brașovene, ci sectoare înguste, precis definite, de promovare individuală sau de grup, în detrimentul celor neasociați. Apoi cei care speră la tratament diferențiat, părtinitor. Cei care pun interesul și orgoliul personal mai presus de un bine comun care ar putea să îi ajute mai mult în promovarea intereselor personale (nu și a orgoliilor aferente). Evident, existența unei asociații care să servească nediscriminatoriu cultura brașoveană scrisă (care dorește asocierea) nu poate fi privită cu ochi buni de entitățile care vor să capitalizeze un sector de activitate, ori chiar să îl monopolizeze. Apariția ei este rezultatul unei schimbări majore în logica faptelor, mai precis în mentalitatea raportării la finanțarea culturii, și necesită un timp considerabil pentru a se putea impune în mentalul colectiv local.

Ca reacție la finanțarea necorespunzătoare a culturii scrise a apărut o formă de adaptare care se bazează pe scurtcircuitarea unor trasee. Dacă fondurile pentru publicațiile literare tipărite sunt greu de obținut, în locul revistelor clasice au început să apară cele online, ceea ce este absolut firesc (unele de o calitate cel puțin comparabilă, ba chiar superioară majorității celor tipărite, cum ar fi, de pildă, *Literomania*), dar cu timpul s-au înmulțit mai ales blogurile și paginile personale în diferite rețele sociale ale jurnaliștilor culturali (autodeclarați) și scriitorilor. Logic, o revistă cu program nu poate intra în competiție cu un blog literar sau cultural, chiar dacă în ultimul timp articole destinate acestora au fost preluate pe bloguri, în detrimentul publicațiilor tipărite – acest lucru întâmplându-i-se și revistei literare *Libris*.

Există multiple argumente în a afirma că nu există competiție reală între o revistă și un blog. Mai întâi, o revistă cu program impune programul, rubricile,

selecția, în timp ce blogurile oferă publicare liberă într-un soi de creștomatie personală, de grup sau de nișă, servind altor scopuri decât cele instituționale asumate de revistă. Apoi, blogul presupune actualizare frecventă (zilnică sau de câteva ori pe zi) – ceea ce atrage într-o lume a imediatului – în timp ce revista propune periodicitate și activitate de redacție, implicit validare profesională. Am atins acest aspect pentru că și el duce în punctul de unde am pornit discuția: întreținerea unui blog necesită costuri mici, ceea ce conferă o anumită libertate de manifestare pe o piață în care accesul la resurse este limitat. El asigură impunerea opiniei personale în detrimentul opiniei critice. El cultivă subiectivismul în detrimentul obiectivismului redacției. Cu alte cuvinte, nu e nevoie de bani (cum nu e nevoie, de altfel, nici de valoare) ca să îți impui punctul de vedere în blogosferă ori în rețelele sociale. E nevoie doar de insistență.

Proasta finanțare a culturii scrise, a domeniului creativ al culturii, dar și inadaptarea legii culturii scrise au condus la prevalența și impunerea blogurilor literare și a conținutului subiectiv. De aceea o asociație care poate să ofere sprijin financiar pentru proiecte selectate obiectiv sperie și produce rumoare în cazurile în care încă mai pot fi impuse puncte de vedere subiective pe piața neagră a culturii autohtone. Sper ca atât revista literară *Libris*, cât și Asociația Brașoveană pentru Literatură să contribuie la schimbarea mentalității în cultura scrisă, care înseamnă, printre altele, impunerea cooperării în detrimentul competiției.